

УДК 81'373.46'38

Підгорна А. Б.¹, Лимар К. О.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-313 НУ «Запорізька політехніка»

НАУКОВИЙ ТА ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИЙ ФУНКЦІОНАЛЬНІ СТИЛІ: СХОЖОСТІ ТА ВІДМІННОСТІ

Питання особливостей функціональних стилів мови є важливим, оскільки повноцінний розвиток мови залежить від її використання у всіх сферах життя. Для цього необхідно розрізняти окремі функціональні стилі, бачити схоже та відмінне у них. Розглянемо науковий та офіційно-діловий стилі, а також проведемо їхній порівняльний аналіз.

Науковий стиль – це функціональний різновид літературної мови, що обслуговує сферу і потреби науки [3]. Для наукового стилю притаманна науково-термінологічна лексика, слова з абстрактними значеннями, а також інтернаціоналізми. Речення, зазвичай, є складними, з різними типами зв'язку, ускладненні дієприкметниковими, дієприслівниковими зворотами, вставними словами. Оскільки основним призначенням наукового стилю є повідомлення про результати наукових досліджень, систематизація знань, у текстах наукового стилю часто використовуються різноманітні схеми, таблиці, діаграми, карти тощо [1].

Науковий стиль має свої підстили, тому розрізняють:

- власне науковий підстиль, який представлено такими жанрами, як дисертація, монографія, наукова стаття, доповідь, дипломна, магістерська, курсова робота тощо;
- науково-навчальний підстиль, для якого притаманна доступність викладу наукової інформації, розрахованої на нефахівців;

- науково-популярний підстиль, який використовується в підручниках, посібниках для учнів шкіл та студентів вищих навчальних закладів, слухачів мережі просвітницьких установ [3].

Офіційно-діловий стиль – це мова ділових паперів, що використовуються в офіційному спілкуванні між державами, установами, приватною особою і установою й регулюють їх ділові взаємини [3]. Офіційно-діловий стиль використовується в законодавстві, адміністративно-господарській діяльності та інших галузях, пов'язаних з діловодством, звітністю та документацією. Він необхідний для зв'язку держави і громадських установ як між собою, так і з населенням, для реєстрації різних нормативних актів, фіксації фактів і подій. Основна функція офіційно-ділового стилю – повідомлення. Даний функціональний стиль є одним із найдавніших стилів. Перші його ознаки можна віднайти ще в документах XI–XII ст. (Мстиславова грамота 1130 р.), в українсько-молдавських грамотах, українських грамотах XIV та XV ст., українських літописах (офіційні листи, угоди тощо) [1].

Характерними особливостями офіційно-ділового функціонального стилю мови є лаконічність, точність, послідовність та гранична чіткість у викладанні думок. Усі документи починаються та завершуються стандартизовано, з використанням сталих мовних зворотів, а також ділової фразеології. Для офіційно-ділового стилю також притаманна нейтральна лексика, відсутність переносних значень та використання дієслів у формі теперішнього часу із значенням поза часовості, постійності дії. Текст офіційних документів зазвичай ділиться на параграфи, пункти та підпункти. Найхарактерніші для даного функціонального стилю – прості поширені речення та складні з сурядним і підрядним зв'язком.

Офіційно-діловий стиль також має свої підстили, а саме:

- законодавчий, представлений у законах, указах, постановах, статутах тощо;

- дипломатичний, притаманний для міжнародних угод, конвенцій, комюніке, звернень, протоколів, меморандумів, заяв, ультиматумів;

- адміністративно-канцелярський, представлений у наказах, інструкціях, розпорядженнях, заявах, характеристиках, довідках, службових листах тощо.

Застосування наукового та офіційно-ділового стилів мови часто відбувається у межах «професійної мови», яка зазвичай об'єднує в собі офіційно-діловий, науковий та розмовний стилі. Професійна сфера являє собою систему, яка передбачає використання офіційно-ділового і наукового стилів в об'єднанні загальних мовних засобів для досягнення мети, оскільки кожна людина, незалежно від спеціальності, віку, статі і соціального статусу, стикається з проблемою написання заяв, офіційних довідок, листів, виступів і т. д. [2].

Науковий та офіційно-діловий стилі мають такі схожі риси:

- не допускають вживання художніх засобів мовлення, звуконаслідування, вигуків, питальних і окличних речень тощо;
- розраховані на раціональне, а не емоційне сприйняття;
- уникають викладу від першої особи однини (крім документів щодо особового складу) («я дослідив», «я повідомляю») і замінюють її першою особою множини («ми дослідили», «ми повідомляємо») або безособовими конструкціями («було досліджено», «дослідження було проведено»).

Отже, українська мова має різноманітну стилістичну диференціацію. Функціональні стилі задовольняють різноманітні потреби і необхідні для ефективного спілкування в усіх сферах людської діяльності. Кожен стиль має свої особливості, але вони не є закритими. Функціональні стилі української мови характеризуються взаємопроникненням своїх елементів. Крім того, стилі розвиваються одночасно з мовою. Такі стилі, як науковий та офіційно-діловий, реагують на соціальні та законодавчі зміни, і ці зміни знаходять відображення в стилістичному полі. Розглянуті функціональні стилі постійно розвиваються, тому важливо відслідковувати всі ці зміни для глибшого розуміння сучасної української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Леміш Н. О. Стилi сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні: лекції [Електронний ресурс] / Н. О. Леміш // Навчально-інформаційний портал ВП НУБІП України «Ніжинський агротехнічний інститут». – Режим доступ : <http://moodle.nati.org.ua/mod/page/view.php?id=29628> (дата звернення: 2024.11.28).

2. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів [Електронний ресурс] // Українська мова за професійним спрямуванням. – Режим доступу : <https://studfile.net/preview/6859294/page:4/> (дата звернення: 2024.11.24).

3. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник [Електронний ресурс] / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – 3-тє вид., виправ і доповнен. – Київ : Алерта, 2012. – 696 с. – Режим доступу : https://pidru4niki.com/1298010840613/dokumentoznavstvo/stili_suchasnoyi_ukrayinskoyi_literaturnoyi_movi_profesiynomu_spilkuvanni (дата звернення: 2024.11.28).